

Projekt

z dnia 16 kwietnia 2024 r.
Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY DUSZNIKI**

z dnia 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie
Duszniki na lata 2024 - 2026**

Na podstawie art. 18 ust 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r.
o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 40 z późn. zm.) oraz
art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu
rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 177 z późn. zm.)
Rada Gminy Duszniki uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Duszniki na
lata 2024 – 2026 określony w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Duszniki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Gminy Duszniki
z dnia



PROGRAM

WSPIERANIA RODZINY

W GMINIE DUSZNIKI

NA LATA 2024-2026

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	2
I. WPROWADZENIE	3
II. UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU	5
III. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU	6
IV. CHARAKTERYSTYKA GMINY DUSZNIKI	8
V. ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE DUSZNIKI	9
POMOC SPOŁECZNA	9
PROBLEM UZALEŻNIEŃ WŚRÓD RODZIN	15
DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH	15
DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W ZAKRESIE UZALEŻNIEŃ	18
PROBLEM PRZEMOCY WSRÓD RODZIN	20
DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W ZAKRESIE PRZEMOCY	23
VI. CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU	25
VII. ADRESACI PROGRAMU	30
VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	30
IX. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU	30
X. BIBLIOGRAFIA	32
XI. SPIS WYKRESÓW I TABEL	33
SPIS WYKRESÓW	33
SPIS TABEL	33

WYKAZ SKRÓTÓW

BPiCAK – Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

IPiN – Instytut Psychiatrii i Neurologii

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

NK – procedura „Niebieskie Karty”

ORE – Ośrodek Rozwoju Edukacji

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PES – podmioty ekonomii społecznej

PKI – Punkty Konsultacyjno-Informacyjne

PP – Posterunek Policji

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

UG – Urząd Gminy

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

I. WPROWADZENIE

Rodzina stanowi integralną część każdego społeczeństwa, a zarazem jego najmniejszą i podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną, w której człowiek przychodzi na świat i z którą łączą go wielorakie związki do końca życia. Jest grupą małą, pierwotną, o przewadze więzi osobistych, odznacza się międzypokoleniową i wielopokoleniową trwałością więzi, a członkostwo w niej jest autentyczne, dobrowolne i w zasadzie nierozzerwalne (z wyjątkiem porzucenia, rozvodu)¹.

Procesy industrializacji, urbanizacji i migracji w znaczący sposób zmieniły życie całych społeczeństw i rodzin. Przeobrażeniu uległa nie tylko struktura rodziny, ale również sposób jej funkcjonowania. Zmienił się model rodziny, zmalała jej liczebność, wzrosła jej anonimowość. Obok zinstytucjonalizowanego małżeństwa, funkcjonują także alternatywne formy życia rodzinnego.

Współczesny model rodziny z typu autorytatywnego przekształcił się w typ rodziny partnerskiej. Wskutek wspólnego rozwiązywania codziennych spraw, wspólnych doświadczeń małżonków, kształtuje się między nimi partnerski styl wzajemnych interakcji. Małżonkowie posiadają równe prawa i obowiązki. Kobieta i mężczyzna stają się równorzędnymi partnerami pod względem wykształcenia, pozycji społecznej, zainteresowań społecznych². Według Jana Żebrowskiego zmiany w strukturze wewnętrznej rodziny obejmują trzy zasadnicze elementy: zmianę pozycji i ról małżonków, zmianę pozycji dziecka w rodzinie, proces autonomizacji jednostki³.

Dynamiczne zmiany w zakresie życia rodzinnego, których współcześnie doświadczamy, spowodowały destabilizację niektórych rodzin. Pojawiły się problemy opiekuńczo-wychowawcze, uzależnienia, izolacja społeczna. Osłabieniu lub zerwaniu uległy więzi rodzinne, co istotnie wpłynęło na strukturę rodziny, jej spoistość, pozytywne stosunki między wszystkimi członkami, zaburzyło równowagę wewnątrzrodzinną oraz wpłynęło na poczucie bezpieczeństwa domowników, rozwój osobowości dziecka, zdolności adaptacyjne. Przemiany gospodarczo-kulturowe kształtujące życie społeczeństwa

¹ Kawula S., Brągiel J., Janke A., Pedagogika rodziny, Toruń 1999, s. 49.

² Cudak S., Wybrane cechy współczesnego modelu życia małżeńskiego i rodzinnego, [w:] Pedagogika rodziny, red. S. Cudak, Kielce 2007, s. 7.

³ Żebrowski J., Współczesne przeobrażenia w funkcjonowaniu rodziny polskiej, [w:] Rodzina polska na przełomie wieków. Przeobrażenia, zagrożenia, patologie, red. J. Żebrowski, Gdańsk 2001, s. 23.

spowodowały wzrost liczby osób bezradnych, nieradzących sobie z problemami dnia codziennego.

Niemniej, pojawiły się zjawiska o charakterze globalnym, tj. choroby cywilizacyjne, rosnący odsetek ludzi w wieku poprodukcyjnym, migracje oraz problemy na poziomie ponadlokalnym i lokalnym, tj. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńcza i wychowawcza, uzależnienia, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, bezpieczeństwa socjalnego, poczucie osamotnienia, rozpad rodziny itp. Wśród czynników, które składają się na dezintegrację rodziny, wymienić należy: niezaradność życiową członków rodziny, brak stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolność wychowawczą rodziców i zaniedbywanie obowiązków opiekuńczych względem dzieci, niski poziom kulturalny, intelektualny oraz moralny dorosłych, a także alkoholizm jednego lub obojga rodziców oraz przemoc domową. Zazwyczaj niekorzystne sytuacje w rodzinie współwystępują ze sobą. Z tego powodu coraz więcej rodzin i dzieci wymaga specjalistycznego wsparcia i zaangażowania wielu instytucji w przezwyciężanie istniejących dysfunkcji. Szukając prób pomocy dziecku, uwagę należy skupić nie tylko na problemach dziecka, ale także na problemach jego rodziny. Wobec tego w pracy socjalnej zaproponowano oddziaływanie zindywidualizowane, nakierowane w pierwszej kolejności na dzieci, a w drugiej na rodziców.

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Powinno ono być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci i młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny przy jej aktywnym zaangażowaniu, uwzględniając zasadę pomocniczości.

II. UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. 2024 poz. 177) nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnych 3-letnich programów wspierania rodziny.

Celem Programu jest zaplanowanie i podjęcie działań w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym różnego typu trudności zakłócające lub uniemożliwiające prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz stworzenie spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin. W świetle założeń ustawy, pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, aby zarówno działania, jak również decyzje względem rodziny i jej członków były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji, tj. pomocy społecznej, szkoły, sądu, policji itp.

Ustawa dokonała podziału zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej. Kolejna tabela przybliży ten podział.

Tabela 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej

GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZKI
• Profilaktyka - wspieranie rodziny, • asystent rodziny, • placówki wsparcia dziennego, • rodziny wspierające, • inne podmioty lub instytucje działające na rzecz rodziny.	• Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna, • usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, • adopcja.	
	• Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, • placówki opiekuńczo-wychowawcze, • usamodzielnianie, • organizator rodzinnej pieczy zastępczej (koordynator), • rodziny pomocowe.	• Ośrodek adopcyjny, • regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna, • Interwencyjny Ośrodek Preadopcyjny.

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

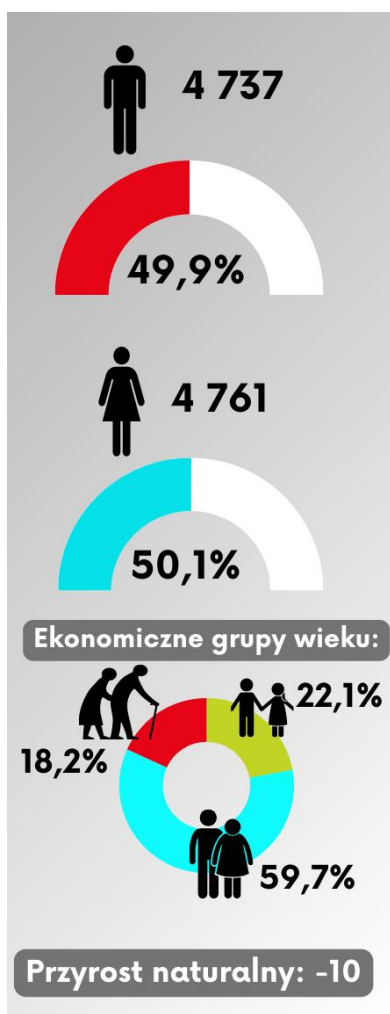
III. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU

Zapisy Programu Wspierania Rodziny w Gminie Duszniki na lata 2024-2026 są odzwierciedleniem standardów i norm prawa wynikających z ustawodawstwa krajowego, znajdujących się m.in. w:

- ➡ Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
(tj. Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.),
- ➡ ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
(tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 177),
- ➡ ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
(tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.),
- ➡ ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci
(tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 421),
- ➡ ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
(tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1923),
- ➡ ustawie z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny
(tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 2424),
- ➡ ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych
(tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 323),
- ➡ ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
(tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1993 z późn. zm.),
- ➡ ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy
(tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 z późn. zm.),
- ➡ ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej
(tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 424),
- ➡ ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
(tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939 z późn. zm.),
- ➡ ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
(tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.),
- ➡ ustawie z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich
(tj. Dz. U. z 2022 r., poz. 1700 z późn. zm.),

- ➡ ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
(tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 571),
- ➡ ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3
(tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 338).

IV. CHARAKTERYSTYKA GMINY DUSZNIKI



Województwo wielkopolskie



Powierzchnia:
156,0 km²



Liczba ludności:
9 498

OŚWIATA

W 2022 roku system oświatowy w gminie Duszniki tworzony był przez:

- Szkołę Podstawową w Dusznikach z Filią w Podrzewiu,
- Szkołę Podstawową w Grzebienisku wraz z Oddziałem Przedszkolnym,
- Szkołę Podstawową w Sędzinku wraz z Oddziałem Przedszkolnym,
- Zespół Przedszkoli w Dusznikach, w skład którego wchodziły: Słoneczne Przedszkole w Dusznikach, Przedszkole w Podrzewiu oraz w Sękowie.



KULTURA, SPORT I REKREACJA

Życie kulturalne gminy Duszniki realizowane jest przez **Bibliotekę Publiczną i Centrum Animacji Kultury**. Najbardziej reprezentatywnym nurtem aktywności kulturalnej jest działalność muzyczna. W zakresie sportu, poza strukturami administracji samorządowej, działalność prowadzą kluby sportowe piłki nożnej oraz uczniowskie kluby sportowe.



POMOC SPOŁECZNA

W gminie Duszniki w zakresie pomocy społecznej działają następujące jednostki organizacyjne i podmioty:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dusznikach,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 2 Punkty Konsultacyjno-Informacyjne,
- Posterunek Policji z Dusznikach,
- Warsztat Terapii Zajęciowej w Dusznikach,
- Świetlica Środowiskowa w Dusznikach.



**Dane statystyczne umieszczone na grafice pochodzą z 2022 roku (BDL GUS)*

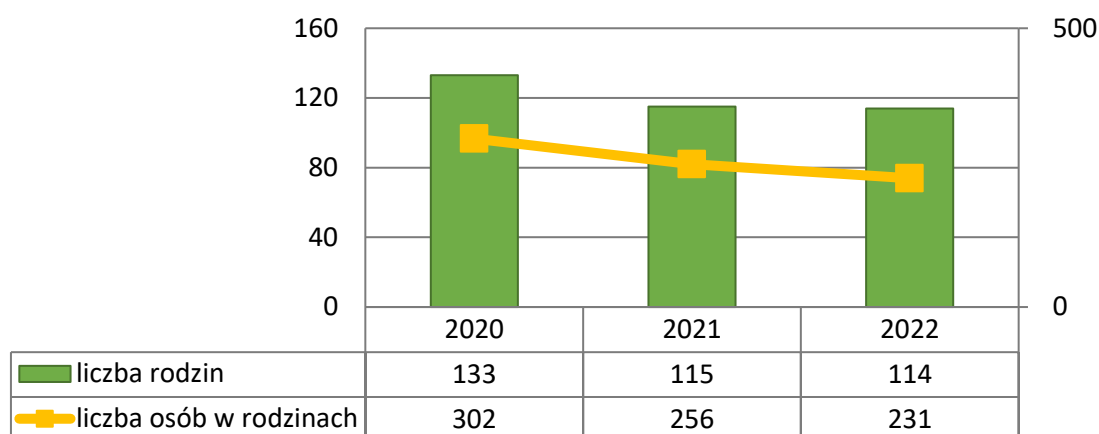
V. ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE DUSZNIKI

POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości⁴.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Duszniki jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W 2022 roku ze wsparcia Ośrodka skorzystało 231 osób ze 114 rodzin. Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba rodzin, którym udzielono pomocy w Gminie oraz liczba osób w rodzinach zmniejszyła się (kolejno o 14,3% i 0,9%). Szczegółowe dane w tym obszarze przedstawia wykres poniżej.

Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Duszniki w latach 2020-2022



Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

W 2022 roku przyznano łącznie 14 świadczeń rodzinom posiadającym jedno dziecko, 1 050 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 91 świadczeń rodzinom z trójką dzieci oraz 57 świadczeń rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Należy zauważyć, że rodziny w większości korzystały ze świadczeń niepieniężnych. Szczegółowe dane w tym zakresie w omawianym roku przedstawia kolejna tabela.

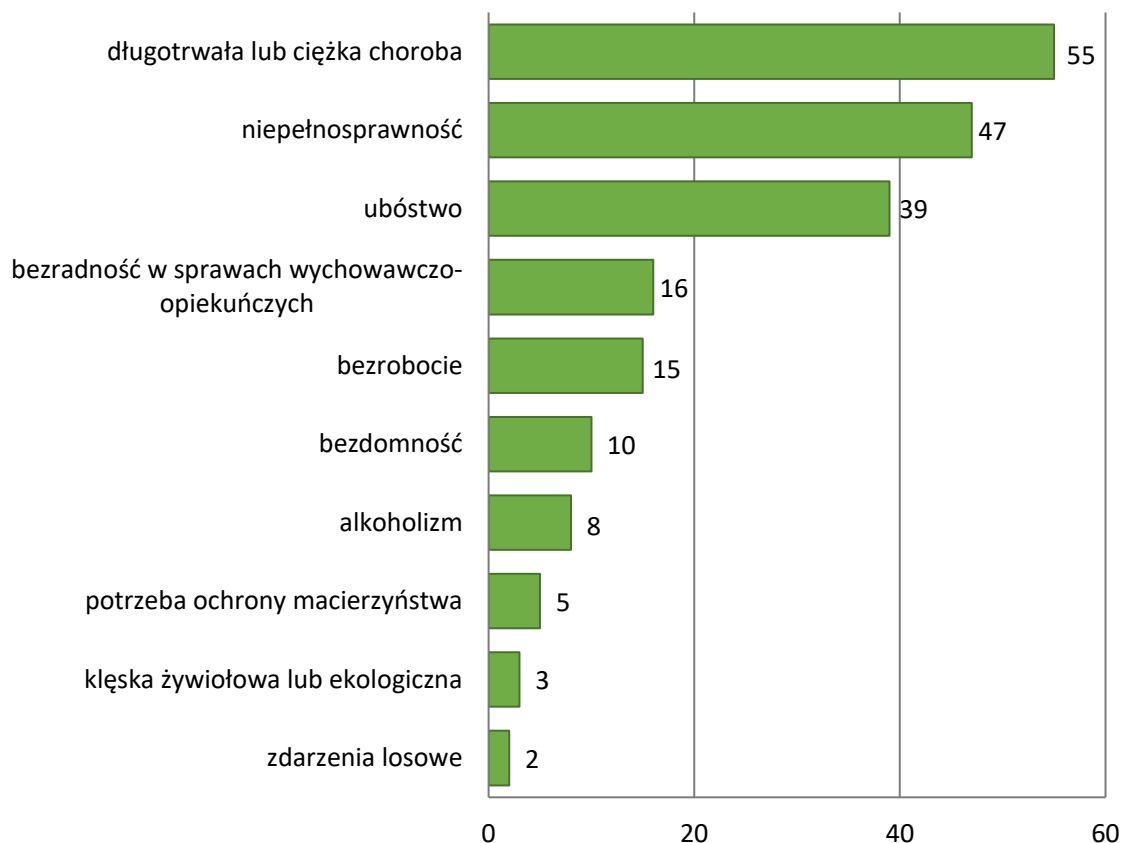
⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.).

Tabela 2. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2022 roku

typ rodziny	liczba świadczeń niepieniężnych	liczba świadczeń pieniężnych	liczba świadczeń ogółem
jedno dziecko	0	14	14
dwoje dzieci	1 041	9	1 050
troje dzieci	83	8	91
czworo i więcej dzieci	29	28	57

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

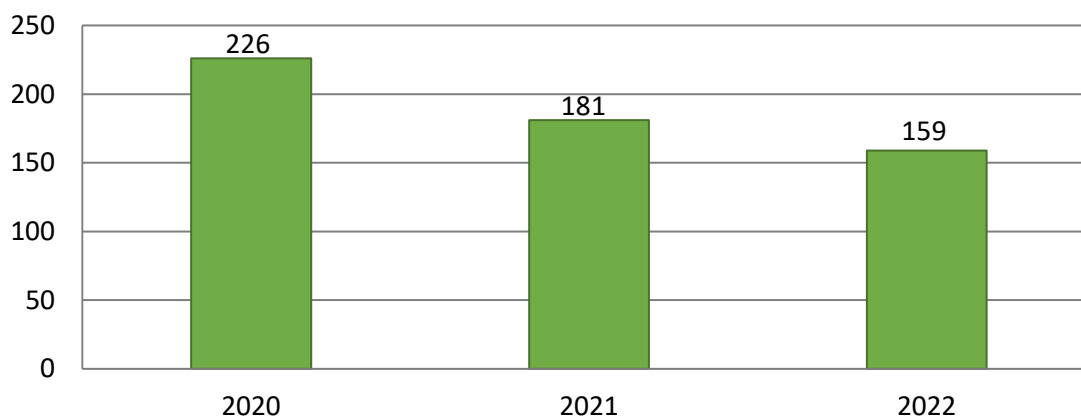
W 2022 roku w gminie Duszniki najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej były kolejno: długotrwała lub ciężka choroba (55 rodzin), niepełnosprawność (47 rodzin), ubóstwo (39 rodzin), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (16 rodzin) oraz bezrobocie (15 rodzin). Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 2. Powody udzielania świadczeń w 2022 roku według liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2020-2022. W analizowanym okresie dostrzegalna jest tendencja spadkowa w zakresie średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z poszczególnych typów świadczeń. W 2022 roku korzystało z nich średnio 159 rodzin, czyli o 12,2% mniej niż w roku poprzednim oraz o 29,6% mniej niż w roku 2020.

Wykres 3. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2020-2022



Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Według ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, maksymalna liczba rodzin z którymi pracuje jeden asystent rodzin nie może przekroczyć 15. W 2022 roku w GOPS zatrudniony był 1 asystent rodziny, a z jego usług skorzystało 10 rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, z czego 6 z nich zostało zobowiązanych do pracy z asystentem przez sąd. Na przestrzeni analizowanych lat, liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny ulegała wahaniom i ostatecznie w 2022 roku przyjęła najniższą wartość. W 2022 roku asystent zakończył pracę w 2 rodzinach – w 1 ze względu na osiągnięcie celu, natomiast w kolejnej z uwagi na zaprzestanie współpracy przez rodzinę, tj. zmianę miejsca zamieszkania rodziny. Szczegółowe dane zostały przedstawione w tabeli nr 3.

Tabela 3. Dane dotyczące asystentury rodziny w gminie Duszniki na przestrzeni lat 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny	11	12	10
liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny	7	7	6
liczba asystentów rodziny w Gminie	1	1	1
liczba rodzin, z którymi asystent zakończył pracę	1	3	2

Źródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2020, 2021 i 2022 rok

W analizowanym okresie w gminie Duszniki nie funkcjonowały rodziny wspierające to znaczy takie, których zadaniem jest udzielanie pomocy rodzinie w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych, m.in. poprzez udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego.

Istotnym zasobem w zakresie wsparcia rodzin, szczególnie tych, które mierzą się z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, są placówki wsparcia dziennego, nazywane także świetlicami środowiskowymi. W zasobach gminy Duszniki znajduje się świetlica środowiskowa, która świadczy pomoc dzieciom i młodzieży, wspierając ich w prawidłowym rozwoju psychofizycznym.

W przypadku, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2022 z omawianych świadczeń skorzystały 43 osoby z 27 rodzin, a na ten cel przeznaczono 208 039 zł. W 2022 roku w stosunku do 2020 roku odnotowano wzrost w zakresie liczby osób i rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego, natomiast w porównaniu do 2021 roku można zaobserwować spadek liczby rodzin oraz taką samą liczbę osób. Kwota przeznaczona na ten cel na przestrzeni analizowanych lat ulegała wahaniom. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały przedstawione w poniższej tabeli.

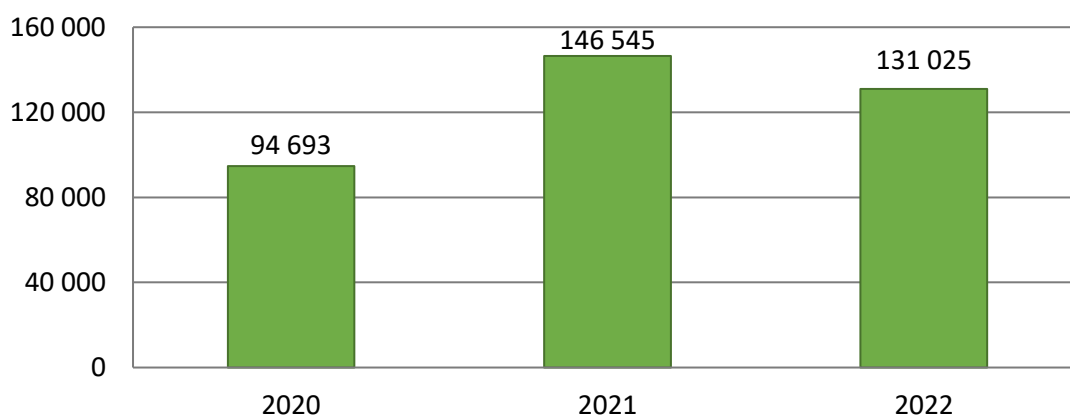
Tabela 4. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego oraz kwota świadczeń w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba osób	38	43	43
liczba rodzin	26	29	27
kwota świadczeń (zł)	197 200	220 697	208 039

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dusznikach ponosi także wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Należy zauważyć, że na przestrzeni analizowanych lat kwota świadczeń przeznaczonych na zabezpieczenie pobytu dzieci z terenu gminy Duszniki w pieczy zastępczej, ulegała wahaniom – w 2022 roku względem 2020 roku zwiększyła się o 38,4%, natomiast w porównaniu do 2021 roku zmalała o 10,6%.

W 2022 roku w rodzinach zastępczych przebywało 6 dzieci, w tym 5 w rodzinie spokrewnionej, a 1 w rodzinie zawodowej, natomiast w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – 4 dzieci.

Wykres 4. Odpłatność za pobyt dzieci z terenu Gminy przebywających w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2020-2022

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2020-2022

GOPS w Dusznikach realizuje również program rządowy „Za Życiem”, którego celem jest wsparcie kobiet w ciąży i rodzin, w szczególności kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych, a także dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu. W 2022 roku nie wypłacono żadnego świadczenia, w 2021 roku taka konieczność wystąpiła w przypadku 2 rodzin, a w 2020 roku – 1 rodziny.

Wsparcie rodzin przeżywających trudności o charakterze materialnym odbywa się w gminie Duszniki, także poprzez realizację rządowego wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”, który ma na celu ograniczenie zjawiska niedożywienia w społeczeństwie, w szczególności wśród dzieci i uczniów, osób znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej, ale także wymagających wsparcia w życiu codziennym, tj. osób starszych, samotnych i z niepełnosprawnościami, czy też zmagających się z chorobą lub innymi problemami ograniczającymi niezależne życie.

Program obejmuje trzy moduły, w ramach których gminy zostają dysponentami środków rządowych i pośredniczą w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Wsparcie żywnościowe realizowane jest poprzez wydawanie posiłków w stołówkach lub dowożenie ich osobom dorosłym, w tym niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), które nie mają możliwości samodzielnego przygotowania dla siebie gorącego posiłku.

Na przestrzeni omawianych lat liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w ramach rządowego wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu” ulegała niewielkim wahaniom. W 2022 roku w ramach Programu pomocą pieniężną objęto łącznie 20 osób, a na ten cel przeznaczono 32 200 zł. Pomoc w formie posiłku została udzielona z kolei 9 mieszkańcom na łączną kwotę 5 768 zł. Należy mieć na uwadze, że beneficjentami działań podejmowanych w ramach rządowego programu dożywiania są w szczególności dzieci i młodzież do 18 roku życia, a pomoc w formie posiłków świadczona jest m.in. w ramach działalności stołówek szkolnych. W analizowanych latach wszyscy beneficjenci niepieniężnej formy wsparcia byli osobami poniżej 18 roku życia. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 5. Liczba osób, którym przyznano zasiłek celowy w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” oraz kwota świadczeń w latach 2020-2022

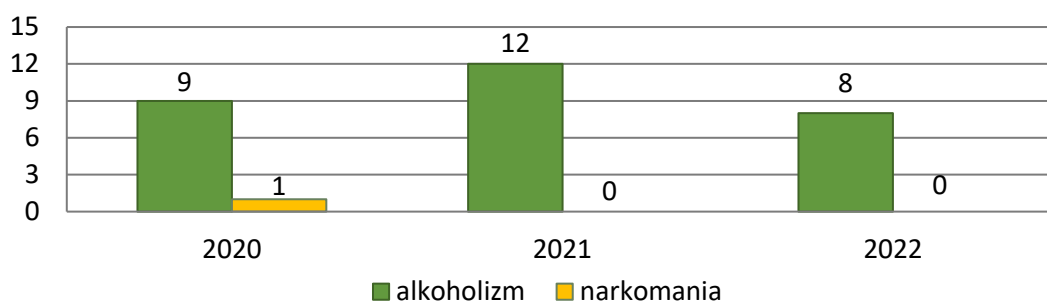
wyszczególnienie	2020		2021		2022	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
posiłek	13	3 426	8	2 872	9	5 768
forma pieniężna	17	25 900	23	27 900	20	32 200

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 i 2022 rok

PROBLEM UZALEŻNIEŃ WŚRÓD RODZIN

W 2022 roku z pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dusznikach z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 8 rodzin. Na przestrzeni lat 2020-2022 liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z powodu alkoholizmu ulegała wahaniom i ostatecznie w 2022 roku przyjęła najniższą wartość. W 2022 roku ogólna liczba rodzin objętych pomocą GOPS wyniosła 114, co oznacza, że rodziny zmagające się z problemem alkoholowym stanowiły 7,0% ogółu. Na przestrzeni analizowanych lat, tylko w 2020 roku udzielono pomocy społecznej 1 rodzinie z powodu narkomanii.

Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii w gminie Duszniki na przestrzeni lat 2020-2022



Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2020-2022

DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dusznikach, powołana przez Wójta do wykonywania zadań Gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, prowadzi swą działalność w oparciu o przepisy ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 2151 z późn. zm.). Według stanu na koniec 2022 roku Komisja liczyła 4 członków.

Dane dotyczące działań GKRPA podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2020-2022 przedstawia kolejna tabela. Na przestrzeni analizowanych lat członkowie GKRPA nie przeprowadzali rozmów z członkami rodzin osób uzależnionych. W 2022 roku wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 11 osób – to o 2 mniej niż w 2021 roku oraz o 7 więcej niż w 2020 roku. Ponadto, członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy z 5 osobami uzależnionymi – w stosunku do roku 2021 ich liczba zmniejszyła się dwukrotnie.

Tabela 6. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Duszniki wobec osób uzależnionych w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	5	10	5
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	0	0	0
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	4	13	11

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok

Na terenie Gminy osoby doświadczające sytuacji kryzysowych mogły w latach 2020-2022 uzyskać pomoc i wsparcie w 2 Punktach Konsultacyjno-Informacyjnych, które zlokalizowane były w Dusznikach i Grzebienisku. W 2022 roku Punkty te czynne były średnio przez 12 godzin w miesiącu, a poradnictwo w nich było świadczone przez specjalistę psychoterapii uzależnień oraz psychologa. W 2022 roku udzielono 65 porad 38 osobom z problemem alkoholowym i 16 porad 8 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym. Na przestrzeni lat 2020-2022 można zauważyć spadek liczby dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym, które zgłosiły się do Punktów oraz wahania liczby osób uzależnionych. Należy zaznaczyć, iż liczba osób uzależnionych, które korzystały z pomocy PKI uległa znacznemu zmniejszeniu w stosunku do poprzednich lat, co obrazuje kolejna tabela.

Tabela 7. Liczba osób z problemem alkoholowym oraz dorosłych członków rodzin osoby z problemem alkoholowym, którym udzielono porad w Punktach Konsultacyjno-Informacyjnych w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
osoby z problemem alkoholowym	70	79	38
liczba porad udzielonych osobom z problemem alkoholowym	86	96	65
dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym	27	11	8
liczba porad udzielonych dorosłym członkom rodziny	27	11	16

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok

W latach 2021-2022 na terenie Gminy realizowano programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii (obecnie Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom), Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Instytut Psychiatrii i Neurologii. W 2022 roku realizowano Program „Przyjaciele Zippiego”, w którym uczestniczyło 202 dzieci i 12 nauczycieli, natomiast w 2021 roku w programach z obszaru profilaktyki uniwersalnej skorzystało łącznie 521 uczniów, 21 nauczycieli oraz 67 rodziców.

Na przełomie analizowanych lat prowadzono również działania o charakterze informacyjnym i edukacyjnym dla dzieci, młodzieży, nauczycieli i dorosłych poprzez m.in. udział w programach z obszaru profilaktyki uniwersalnej i selektywnej, prowadzenie jednorazowych prelekcji/pogadarek, organizowanie spektakli, festynów, imprez sportowych oraz konkursów. W 2022 roku w prelekcjach uczestniczyło 265 osób, w spektaklach – 104 osoby, imprezach sportowych – 76 uczestników, z kolei w konkursach brały udział 73 osoby. W stosunku do poprzednich lat zauważyć można spadek w zakresie liczby uczestników powyższych działań profilaktycznych.

W 2022 roku realizowane były szkolenia i warsztaty dla rodziców z zakresu profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży, w których brało udział 26 osób. Podobne działania podejmowane były również w 2020 roku – uczestniczyło w nich wtedy 121 rodziców z terenu Gminy.

Dla nauczycieli, pedagogów, pracowników socjalnych, asystenta rodziny, członków Zespołu Interdyscyplinarnego, pracowników ochrony zdrowia w 2022 roku zrealizowano 2 szkolenia nt. „Podnoszenie kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie skutecznych oddziaływań profilaktycznych” oraz pt. „Edukacja i profilaktyka spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych (FASD)”.

Dla seniorów zorganizowano warsztaty nt. „Wpływu używania alkoholu na funkcjonowanie seniora”, w których uczestniczyło 13 osób.

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W ZAKRESIE UZALEŻNIEŃ

Wśród głównych problemów z jakimi zmagają się współczesne rodziny znajdują się m.in. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemoc domowa, bezrobocie oraz uzależnienia. Przeciwdziałanie negatywnemu wpływowi tych problemów na rozwój psychospołeczny lokalnej społeczności wymaga odpowiedniego podejścia i kompleksowej pracy specjalistów. Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców w określonym obszarze.

W 2024 roku na terenie Gminy zostało przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne wśród lokalnej społeczności, w którym uczestniczyło 109 dorosłych mieszkańców Gminy oraz 102 uczniów szkół podstawowych.

DOROŚLI MIESZKAŃCY

- ➡ Diagnoza przeprowadzona wśród dorosłych mieszkańców ukazuje, iż co trzeci respondent sięga po alkohol okazjonalnie tj. kilka razy do roku (33,9%),
- ➡ 9,2% ogółu ankietowanych potwierdza, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem zdarzyło im się upić,
- ➡ problem prowadzenia pojazdów po spożyciu alkoholu na terenie Gminy nie jest dostrzegalny, ponieważ do wystąpienia takiej sytuacji przyznał się tylko 1 badany, któremu zdarzyło się to raz w życiu,
- ➡ 99,1% mieszkańców twierdzi, że picie alkoholu w ciąży negatywnie wpływa na rozwój dziecka,
- ➡ tylko 1 ankietowany z terenu Gminy sięga po substancje psychoaktywne inne niż alkohol,
- ➡ korzystanie z urządzeń elektronicznych zadeklarowali niemal wszyscy mieszkańcy Gminy uczestniczący w badaniu (99,1%), z kolei 11,0% z nich poświęca na to powyżej 3 godzin dziennie,
- ➡ co trzeci badany korzystający z urządzeń elektronicznych przyznał, że zdarza mu się poświęcać na to więcej czasu, niż wstępnie zakładał (35,2%),

- ➔ podejmowanie się gier hazardowych dotyczy 22,9% ankietowanych mieszkańców Gminy, 4,6% ogółu grało w nie, aby rozwiązać swoje trudności finansowe lub poprawić swoją sytuację ekonomiczną,
- ➔ co trzeci badany odczuwa wyrzuty sumienia po spożyciu bardziej kalorycznego posiłku niż wstępnie zakładał (36,7%), a 22,0% zajada stres i intensywne emocje, co może wskazywać na zaburzenia odżywiania,
- ➔ aż 68,8% ankietowanych w wolnym czasie myśli o pracy, co może stanowić o zaburzonej równowadze pomiędzy życiem prywatnym a zawodowym, mogącym prowadzić do pracoholizmu,
- ➔ średnio co trzeci badany mieszkaniec wskazał, iż problemami społecznymi w Gminie są: uzależnienia wśród osób dorosłych (37,6%) oraz sięganie po substancje psychoaktywne przez dzieci i młodzież (33,0%),
- ➔ ponad połowa ankietowanych zna osoby uzależnione od alkoholu w swoim otoczeniu (56,9%), z czego: 11,0% – jedną osobę, 40,4% – kilka osób (do 10), natomiast 5,5% – wiele osób (powyżej 10),
- ➔ 16,5% respondentów zna osoby uzależnione od narkotyków w swoim otoczeniu, z czego: 7,3% – jedną osobę, 8,3% – kilka osób (do 10), natomiast 0,9% – wiele osób (powyżej 10),
- ➔ średnio co trzeci ankietowany zna osoby uzależnione od czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych itp.) w swoim otoczeniu (34,0%), z czego: 9,2% – jedną osobę, 20,2% – kilka osób (do 10), natomiast 4,6% – wiele osób (powyżej 10).

UCZNIOWIE

- ➔ 10,8% badanych uczniów spożywało kiedykolwiek alkohol, z kolei 2,0% sięgnęło po niego więcej niż jednokrotnie,
- ➔ picie alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem dotyczyło 2,0% ankietowanych, którzy sięgnęli po niego 1-2 razy,
- ➔ z zebranych odpowiedzi wynika, że po papierosy tradycyjne kiedykolwiek sięgnęło 4,0% uczniów, z kolei po papierosy elektroniczne – 8,8%,
- ➔ żaden respondent nie sięgnął po substancje psychoaktywne inne niż alkohol,

- ➔ na podstawie badań dostrzegalna jest stosunkowo wysoka dostępność alkoholu dla osób nieletnich na terenie Gminy, na którą wskazało 24,5% młodych respondentów. W przypadku papierosów tradycyjnych było to 20,6%, papierosów elektronicznych – 15,7%, narkotyków – 2,0%, z kolei dopalaczy – 2,9%,
- ➔ niemal wszyscy badani uczniowie korzystają z urządzeń elektronicznych i/lub Internetu codziennie (97,1%), przy czym co czwarty z nich poświęca na to duże ilości czasu, tj. powyżej 5 godzin dziennie (23,6%),
- ➔ blisko co czwarty ankietowany uczeń podejmował się gier hazardowych w okresie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem (23,5%),
- ➔ 20,6% uczniów biorących udział w badaniu zadeklarowało brak wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania.

PROBLEM PRZEMOCY WSRÓD RODZIN

Na przestrzeni lat 2020-2022 żadna z rodzin nie korzystała z pomocy i wsparcia z powodu przemocy.

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za rozwiązywanie problemów dotyczących zjawiska przemocy jest Zespół Interdyscyplinarny. W 2022 roku ZI spotkał się 4 razy – tyle samo spotkań odbyło się również w 2021 roku, z kolei w 2020 roku było ich o 1 mniej. W celu bezpośredniej pracy z rodzinami, w których dochodzi do zachowań przemocowych w ramach Zespołu powoływane były grupy robocze. W ciągu omawianych lat ich liczba ulegała wahaniom. W 2022 roku w stosunku do 2020 roku dostrzegalny jest wzrost o 3 grupy, z kolei w porównaniu do 2021 roku – spadek o 3. W 2022 roku grupy robocze spotykały się 50 razy – to o 19,0% więcej niż rok wcześniej oraz o 56,3% więcej niż w 2020 roku.

Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	3	4	4
liczba powołanych grup roboczych	19	25	22
liczba spotkań grup roboczych	32	42	50

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Dusznikach za 2020, 2021 i 2022 rok

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą domową odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby nią dotkniętej. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej.

W latach 2020-2022 zauważalne jest wahanie liczby wszczętych procedur „Niebieskie Karty”: w 2020 roku były to 4 procedury NK, w 2021 roku – 37, natomiast w ostatnim roku poddanym analizie – 1. Tendencja wzrostowa widoczna jest w przypadku liczby zakończonych procedur „Niebieskie Karty”: w bazowym roku zakończono 18 procedur, w 2021 roku – 21, natomiast w 2022 roku – 40. W 2022 roku 34 procedury zakończono z powodu ustania przemocy, natomiast 6 z powodu braku zasadności podejmowania działań. Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 9. Liczba wszczętych procedur "Niebieskie Karty" przez poszczególne podmioty oraz zakończonych procedur w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	4	37	1
liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”, w tym:	18	21	40
Ustanie przemocy w rodzinie	15	20	34
Brak zasadności podejmowania działań	3	1	6

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Dusznikach za 2020, 2021 i 2022 rok

W 2022 roku liczba rodzin objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” kształtowała się na poziomie 23, z czego wszystkie z nich dotknięte były przemocą psychiczną, z kolei 17 – również fizyczną. W 2022 roku liczba osób doświadczających przemocy wyniosła 51, w tym: 24 kobiety, 5 mężczyzn oraz 22 dzieci, z kolei liczba osób wskazanych jako stosujące przemoc kształtowała się na poziomie 25, z czego wszyscy to

mężczyźni. Na przestrzeni analizowanych lat, liczba osób doznających przemocy uległa zmniejszeniu, gdyż w 2020 roku była o 30,1% większa, z kolei w 2021 roku o 12,1% większa niż w roku 2022.

Tabela 10. Liczba osób doznających przemocy domowej w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba osób, w tym:	73	58	51
Kobiety	22	28	24
Mężczyźni	35	3	5
Dzieci	16	27	22

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Dusznikach za 2020, 2021 i 2022 rok

Mieszkańcy Gminy, których dotyczyła przemoc domowa, mogli w analizowanych latach skorzystać z poradnictwa udzielanego w ramach funkcjonujących Punktów Konsultacyjno-Informacyjnych. W 2022 roku z pomocy PKI skorzystały 3 osoby doznające przemocy, którym udzielono 3 porad oraz 1 osoba ją stosująca, której udzielono 1 porady. Na przestrzeni lat dostrzegalne są wahania zarówno w zakresie liczby osób doznających przemocy, jak i stosujących przemoc oraz udzielonych im porad. Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 11. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punktach Konsultacyjno-Informacyjnych w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
liczba osób doznających przemocy	4	2	3
liczba udzielonych porad osobom doznającym przemocy	4	2	3
liczba osób stosujących przemoc	1	2	1
liczba udzielonych porad osobom stosującym przemoc	1	2	1

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok

Działalność z zakresu przeciwdziałania występowaniu przemocy domowej jest prowadzona także przez członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Na podstawie danych można dostrzec, iż w 2022 roku GKRPA prowadziła rozmowy tylko z 3 osobami stosującymi przemoc, w 2021 roku – z 2 osobami doznającymi

przemocy i 11 stosującymi przemoc, natomiast w 2020 roku nie podejmowano powyższych działań. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 12. Liczba osób dotkniętych przemocą, z którymi kontaktowała się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2020-2022

wyszczególnienie	2020	2021	2022
osoby doznające przemocy	0	2	0
osoby stosujące przemoc	0	11	3
świadkowie przemocy	0	0	0

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 rok

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W ZAKRESIE PRZEMOCY

Poniżej przedstawione zostały wnioski z przeprowadzonych badań wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów, dotyczące kwestii przemocy wśród rodzin z terenu Gminy.

DOROŚLI MIESZKAŃCY

- ➔ Znajomość w swoim otoczeniu osób, które doświadczają problemu przemocy domowej zadeklarowało 11,9% ankietowanych,
- ➔ doświadczenie przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem zadeklarowało łącznie 6,4% badanych,
- ➔ wszystkie osoby deklarujące doświadczenie przemocy, wskazały na przemoc psychiczną, z kolei co czwarta z nich również na przemoc fizyczną,
- ➔ ponad połowa respondentów doznających przemocy, wskazała na innych członków rodziny jako osoby, które ją stosują (57,1%), a co czwarty na partnera/partnerkę (28,6%),
- ➔ do zastosowania przemocy w okresie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem przyznało się 3,7% ankietowanych mieszkańców Gminy, z czego 2,8% wskazało, iż stosowało ją wobec dziecka/dzieci,
- ➔ 32,1% badanych uważa, że stosowanie kar fizycznych wobec dzieci zasadniczo nie powinno być stosowane, ale są sytuacje, kiedy są konieczne, co piąty wykazał brak wiedzy w tym zakresie (20,2%), natomiast 0,9% badanych odpowiedziało, iż kary

fizyczne mogą być stosowane za każdym razem, gdy rodzic uzna, że mogą być skuteczne,

- ➔ doświadczenie cyberprzemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem zadeklarowało 11,0% ankietowanych, z kolei 0,9% badanych ją stosowało,
- ➔ przemoc domowa była jednym z najrzadziej wskazywanych problemów mieszkańców Gminy (5,5%).

UCZNIOWIE

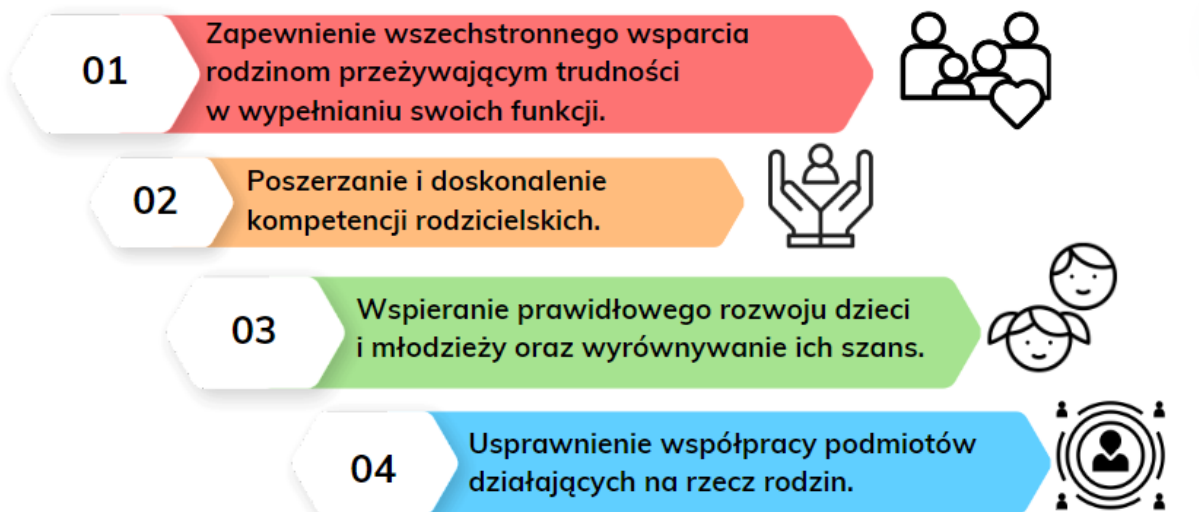
- ➔ Co czwarty ankietowany uczeń z gminy Duszniki zadeklarował doświadczenie przemocy w okresie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem (24,5%),
- ➔ uczniowie doświadczali przemocy głównie ze strony uczniów ze swojej szkoły, a przede wszystkim była to przemoc psychiczna,
- ➔ do zastosowania przemocy w okresie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem przyznało się 15,7% badanych uczniów, którzy głównie stosowali przemoc fizyczną i psychiczną wobec uczniów ze swojej szkoły oraz rodzeństwa,
- ➔ problem przemocy w swojej szkole dostrzega łącznie 45,1% respondentów, w tym 16,7% z nich zauważa ten problem kilka razy w tygodniu,
- ➔ odsetek młodych mieszkańców Gminy, którzy doświadczyli cyberprzemocy w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem wyniósł 9,8%, z kolei do jej stosowania przyznało się 2,0%.

VI. CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU

Celem głównym Programu jest rozwój systemu wsparcia na rzecz rodzin zamieszkujących gminę Duszniki, w tym głównie borykających się z trudnościami w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej.



Cel operacyjne Programu:



Cele operacyjne Programu zostały opracowane na podstawie zidentyfikowanych problemów i zostały im przypisane oczekiwane rezultaty w wyniku realizacji Programu.

Cel operacyjny nr 1

Zapewnienie wszechstronnego wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji.

- ➔ Zapewnienie pomocy społecznej w formie finansowej i pozafinansowej rodzinom wymagającym wsparcia.
- ➔ Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy oraz poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Udzielanie rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej pomocy finansowej i rzeczowej.	GOPS.	Liczba rodzin, objętych pomocą społeczną, korzystających z zasiłków rodzinnych, funduszu alimentacyjnego itp.
2	Zapewnienie dzieciom i młodzieży pomocy w postaci posiłków, w tym w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.	GOPS.	Liczba dzieci i młodzieży korzystających z Programu.
3	Udzielanie dzieciom i młodzieży stypendiów o charakterze socjalnym oraz naukowym.	UG.	Liczba stypendiów naukowych i sportowych dla dzieci uzdolnionych, liczba stypendiów socjalnych.
4	Udzielanie wsparcia w ramach ustawy „Za Życiem”.	GOPS.	Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie.
5	Zapewnienie poradnictwa rodzinnego: psychologicznego, prawnego, pedagogicznego w zakresie uzależnień, terapii indywidualnej, terapii grupowej, terapii rodzinnej dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	GOPS, GKRPA, PKI, PCPR, PPP, placówki oświatowe.	Liczba osób korzystających z poradnictwa, liczba podmiotów udzielających wsparcia.
6	Świadczenie pomocy w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.	GOPS.	Liczba rodzin objętych wsparciem.
7	Świadczenie pracy socjalnej przez pracowników GOPS.	GOPS.	Liczba rodzin objętych pracą socjalną.

8	Wdrażanie projektów/programów socjalnych na rzecz rodzin zgodnie z rozpoznanymi potrzebami.	GOPS.	Liczba zrealizowanych projektów, liczba osób objętych projektami.
9	Udzielanie rodzinom dodatków mieszkaniowych i energetycznych.	UG, GOPS	Liczba rodzin korzystających z dodatków.
10	Organizowanie szkoleń/warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny.	GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe.	Liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów.

Cel operacyjny nr 2

Poszerzanie i doskonalenie kompetencji rodzicielskich.

- ➔ Rozwój oddziaływań służących wspieraniu i integrowaniu rodzin.
- ➔ Wzmocnienie kompetencji rodziców w zakresie opiekuńczym i wychowawczym.
- ➔ Włączanie rodzin wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem do aktywnego życia społeczności lokalnej.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Zapewnienie odpowiedniej liczby zatrudnionych asystentów rodziny do aktualnego zapotrzebowania, zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.	GOPS.	Liczba asystentów rodziny, liczba rodzin objętych pomocą asystentów rodziny.
2	Współorganizowanie dla rodziców warsztatów w zakresie wzmacniania kompetencji wychowawczych oraz właściwego wypełniania ról rodzicielskich, np. w formie szkoły dla rodziców lub projektów finansowanych ze środków zewnętrznych.	UG, placówki oświatowe, GKRPA, GOPS, PES, PPP.	Liczba uczestników warsztatów, liczba zorganizowanych warsztatów.
3	Popularyzowanie działalności rodzin wspierających oraz zachęcanie rodzin w Gminie do podejmowania tej roli.	GOPS, PCPR.	Liczba rodzin objętych wsparciem, liczba funkcjonujących rodzin wspierających.

4	Współorganizowanie wydarzeń/ imprez integrujących rodziny oraz promujących zdrowy tryb życia.	UG, placówki oświatowe, GKRPA, GOPS, instytucje kulturalne i sportowo-rekreacyjne, PES.	Liczba zorganizowanych wydarzeń, liczba uczestników wydarzeń/imprez.
5	Prowadzenie aktywizacji społeczno-zawodowej dla rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.	GOPS, PUP, PES.	Liczba osób objętych aktywizacją społeczno-zawodową.

Cel operacyjny nr 3

Wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży oraz wyrównywanie ich szans.

- ➔ Rozwój i zintensyfikowanie środowiskowych form wsparcia dla dzieci i młodzieży.
- ➔ Upowszechnienie działań profilaktycznych wspomagających optymalny rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży zgodnych z rozpoznanymi potrzebami.	Placówki oświatowe, GKRPA, UG, instytucje kulturalne i sportowo-rekreacyjne, PES.	Liczba dzieci korzystających z zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, liczba dostępnych zajęć.
2	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez KCPU związanych z tematyką uzależnień od substancji i behawioralnych oraz zjawiskiem przemocy.	Placówki oświatowe, GKRPA, PES, zewnętrzne podmioty szkoleniowe/ edukacyjne.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych.
3	Realizacja warsztatów/ programów rozwijających umiejętności psychospołeczne dzieci i młodzieży.	Placówki oświatowe, GKRPA, GOPS, PES.	Liczba przeprowadzonych warsztatów/programów, liczba uczestników.
4	Kontynuowanie działalności placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży na terenie Gminy np. w formie świetlicy środowiskowej.	UG, GKRPA, PES.	Liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do placówki wsparcia dziennego.

5	Organizacja wypoczynku letniego i zimowego z programem profilaktycznym (alkohol, substancje psychoaktywne, przemoc) dla dzieci i młodzieży.	GKRPA, placówki oświatowe.	Liczba dzieci korzystających z wypoczynku z programem profilaktycznym.
---	---	----------------------------	--

Cel operacyjny nr 4

Usprawnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodzin.

- ➔ Zwiększenie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej w zakresie wsparcia rodzin w sytuacjach kryzysowych.
- ➔ Rozwój systemu pieczy zastępczej.
- ➔ Zoptymalizowanie przekazu informacji na temat form wsparcia na rzecz rodziny w Gminie.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Udzielanie informacji o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodziny, informowanie o możliwościach poprawy swojej sytuacji.	placówki oświatowe, GKRPA, GOPS, PKI, UG, ZI, PCPR.	Liczba rozpowszechnionych informacji.
2	Wspieranie organizacyjne i administracyjne podmiotów ekonomii społecznej prowadzących działalność w obszarze wsparcia rodziny.	GOPS, UG, PES.	Liczba podjętych działań wspierających organizacyjnie i administracyjnie organizacje pozarządowe.
3	Stałe monitorowanie i systematyczna ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.	GOPS, PCPR.	Liczba dokonanych okresowych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.
4	Podjęmowanie współpracy z podmiotami działającymi na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	GOPS, PCPR.	Liczba dzieci powracających do rodzin biologicznych, liczba spotkań zespołów ds. oceny sytuacji dziecka.
5	Zapewnienie wsparcia rodzinom, którym ograniczono władzę rodzicielską oraz prowadzenie pracy z rodziną naturalną w celu powrotu dziecka z pieczy zastępczej.	GOPS.	Liczba rodzin, z których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej, objętych wsparciem asystenta rodziny. Liczba dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej.

VII. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu Wspierania Rodziny w Gminie Duszniki na lata 2024-2026 są mieszkańcy gminy Duszniki, szczególnie rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program kierowany jest także do przedstawicieli instytucji i służb pracujących na rzecz rodzin oraz dzieci i młodzieży.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zadania Programu Wspierania Rodziny w Gminie Duszniki na lata 2024-2026 finansowane będą z następujących źródeł:

- ➡ środków własnych Gminy,
- ➡ środków finansowych z funduszy zewnętrznych, w tym rządowych, pozarządowych, programów celowych i funduszy unijnych.

IX. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

Celem ewaluacji jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów i rezultatów. Wyniki ewaluacji okresowej służą również ewentualnym modyfikacjom dokumentów programowych, a dostarczone za jej sprawą informacje powinny być wykorzystane przy przygotowaniu programu w następnym okresie programowania.

Cele badawcze ewaluacji Programu powinny opierać się na:

1. ocenie procesu realizacji działań i osiągniętych efektów Programu,
2. ocenie wdrażania i zarządzania Programem, w tym współpracy interdyscyplinarnej,
3. opracowaniu rekomendacji do stworzenia kontynuacji Programu.

W ramach ewaluacji należy przyjąć jedną bądź kilka technik badawczych, tj.:

- ➡ analizę dokumentów,
- ➡ badanie ankietowe adresatów Programu,
- ➡ badanie poprzez zogniskowany wywiad grupowy realizatorów Programu.

Przyjęte kryteria ewaluacji Programu to:

- a) **Kryterium skuteczności** (plan a wykonanie) – rozumiane jako stopień realizacji zaplanowanych celów i efektów Programu. Ocena pod kątem kryterium skuteczności skupi się głównie na ocenie wdrożenia działań w stosunku do założonego planu i osiągnięcia wskaźników rezultatów.
- b) **Kryterium efektywności** – ocena sprawności wdrażania i prawidłowości zarządzania Programem, w tym pod kątem zgodności z harmonogramem, ewentualnych trudności w jego realizacji, przepływu informacji między realizatorami.
- c) **Kryterium użyteczności** – ocena dopasowania założeń Programu do potrzeb jego odbiorców i realizatorów.
- d) **Kryterium trafności** – rozumiane jako stopień, w jakim zaplanowane cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom.

Monitoring realizacji Programu Wspierania Rodziny w Gminie Duszniki na lata 2024-2026 będzie opierał się przede wszystkim na gromadzeniu i analizowaniu danych będących w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dusznikach. Dodatkowo pozyskiwane będą informacje od innych instytucji i podmiotów w zakresie wskazanym w Programie. Działania wyznaczone do realizacji będą obszarami podlegającymi monitorowaniu. Koordynatorem Programu i jednocześnie instytucją wiodącą przy jego realizacji będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dusznikach, a bezpośredni nadzór nad realizacją Programu sprawować będzie Kierownik GOPS w Dusznikach. Rezultatem monitoringu będą sprawozdania roczne, o których mowa w art. 179 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

X. BIBLIOGRAFIA

1. Kawula S., Brągiel J., Janke A., Pedagogika rodziny, Toruń 1999.
2. Cudak S., Wybrane cechy współczesnego modelu życia małżeńskiego i rodzinnego, [w:] Pedagogika rodziny, red. S. Cudak, Kielce 2007.
3. Żebrowski J., Współczesne przeobrażenia w funkcjonowaniu rodziny polskiej, [w:] Rodzina polska na przełomie wieków. Przeobrażenia, zagrożenia, patologie, red. J. Żebrowski, Gdańsk 2001.
4. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2020-2022.
5. <https://bdl.stat.gov.pl/>
6. Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dusznikach za lata 2020-2022.
7. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za lata 2020, 2021.
8. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za rok 2022.
9. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2020-2022.

XI. SPIS WYKRESÓW I TABEL

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Duszniki w latach 2020-2022	9
Wykres 2. Powody udzielania świadczeń w 2022 roku według liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej	10
Wykres 3. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2020-2022	11
Wykres 4. Odpłatność za pobyt dzieci z terenu Gminy przebywających w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2020-2022	13
Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii w gminie Duszniki na przestrzeni lat 2020-2022	15

SPIS TABEL

Tabela 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej	5
Tabela 2. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2022 roku	10
Tabela 3. Dane dotyczące asystentury rodziny w gminie Duszniki na przestrzeni lat 2020-2022	12
Tabela 4. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego oraz kwota świadczeń w latach 2020-2022	13
Tabela 5. Liczba osób, którym przyznano zasiłek celowy w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” oraz kwota świadczeń w latach 2020-2022	14
Tabela 6. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Duszniki wobec osób uzależnionych w latach 2020-2022	16
Tabela 7. Liczba osób z problemem alkoholowym oraz dorosłych członków rodzin osoby z problemem alkoholowym, którym udzielono porad w Punktach Konsultacyjno-Informacyjnych w latach 2020-2022	16
Tabela 8. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2020-2022	20
Tabela 9. Liczba wszczętych procedur "Niebieskie Karty" przez poszczególne podmioty oraz zakończonych procedur w latach 2020-2022	21
Tabela 10. Liczba osób doznających przemocy domowej w latach 2020-2022	22
Tabela 11. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punktach Konsultacyjno-Informacyjnych w latach 2020-2022	22
Tabela 12. Liczba osób dotkniętych przemocą, z którymi kontaktowała się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2020-2022	23

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j.Dz. U. z 2024 r., poz. 177 z późn. zm.), do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny.

W terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, o których mowa w zdaniu poprzednim, uchwała gminne programy wspierania rodziny.

Niniejszy Program zawiera kierunki polityki prorodzinnej państwa. Celem głównym Programu jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, a cele szczegółowe Programu wskazują zadania do realizacji oraz realizatorów poszczególnych działań.

Celem Programu jest przywracanie rodzinom zdolności do przezwyciężania ich problemów opiekuńczo – wychowawczych przy współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest uzasadnione.